

N:o 30.

Ank. till Riksd. Kansli d. 4 April 1870, kl. 2 e. m.

*Betänkande, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 46, angående ifrågasatt begränsning till viss tid af de för-
mänsrätter, som omförmälas i 17 Kap. 10 och 11 §§ Han-
dels-balken.*

I anledning af Kamrarnes återremiss åligger det Lag-Utskottet att taga under öfvervägande de anmärkningar, som förekommit emot Utskottets berörda Utlåtande, och de skäl, som blifvit anförda för bifall till Herrar P. Walbergs och C. G. Bergs ifrågavarande motioner. De hufvudsakligaste bland dessa skäl och anmärkningar, hvilka lära föranledt återremissen, äro följande: att bestämmandet af viss tid, inom hvilken ommyndig, som blifvit myndig, för tillgodonjutande af stadgad förmånsrätt, borde fordra redo och räkning af sin förra förmyndare, vore så mycket mera nödigt, som med nuvarande förhållande, eller att viss tid i sådant afseende ej vore stadgad, den orimlighet uppstode, att myndlingen kunde dröja härmed huru länge som helst och att sedan man inlåtit sig i affärer med en person, om hvilken man vet, att han icke är förmyndare, finge man flera år derefter, då sådan person gjorde konkurs, erfara, att en fordringsegare funnes, som hade förmånsrätt för sin fordran, därför att denna fordran afsåg förmyndaremedel, som ännu ej blifvit redovisade; men att det icke vore skäl att bibehålla ett sådant missbruk: att ifrågavarande, till tiden obegränsade förmånsrätt äfven inverkade menligt på inteckningars värde, så vida inteckningen tillkommit efter förmyndarskapet: att en bestämmelse af viss tid, efter hvilkens förlopp förmånsrätten i förmyndares egendom skulle upphöra, jemväl vore en fördel för den omyndige, som derigenom befriades från den tunga, grannlagenheten ej sällan pålade honom, att år från år, kanske till och med 10 år eller mera, uppskjuta med att fordra redovisning af förmyndaren, som under tiden kunde få andra förmyndarskap och andra förmyndaremedel om hand, hvilka egde lika rätt med den, som tillkomme den första myndlingen: att den af Lag-Utskottet i förra Utlåtandet anförda omständighet, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning om utarbetande af förslag till lag angående vården af ommyndigs egendom, icke vore af någon vigt i nu

förevarande fråga eller egde något egentligt sammanhang med denna: samt slutligen att konsekvensen fordrade att äfven den i 7 Kap. 11 § Handels-balken omförmälda förmånsrätt blefve inbegripen under det ifrågakämda lagstadgandet.

Till en början anser Utskottet sig böra härvid erinra, dels att, enligt Kongl. Förordningen angående ändring i vissa delar af 17 Kap. Handels-balken m. m. af den 8 Oktober 1861, inteckning numera medför förmånsrätt icke blott framför fordran på grund af förmynderskap, som tillkommit efter inteckningen, men jemväl om förmynderskapet är äldre än inteckningen, utan annat undantag i sistnämnda afseende än för det fall att tvisten om förmånsrätt gjorts anhängig före utgången af December månad år 1862; och häraf är således uppenbart, att förmånsrätten för omyndigs fordran hos förmyndare, hvilken förmånsrätt i hvarje annan händelse måste vika för den, som grundas på inteckning, ingalunda kan inverka menligt på inteckningars värde; samt dels hurusom det är en högst anmärkningsvärd företeelse, att under den sekel-långa tid, då omyndigs fordran hos förmyndare egde en vida bättre rätt, än som nu tillkommer sådan fordran, någon klagan icke försports deröfver att denna rätt icke vore till tiden begränsad; men att man nu, sedan den betydligt försämrats, vill göra en dylik inkränkning, utan att beakta de förhållanden, under hvilka det kan blifva nära nog omöjligt för pupillen, att, inom viss tid efter uppnådd myndighetsålder, utkräfvat sin fordran hos förmyndaren. Det har väl förmenats, att ett stadgande härom till och med skulle innebära en fördel för den myndigblifne, som derigenom befriades från det tvång grannlagenheten eljest kunde pålägga; men förhållandet emellan myndlingen och hans förre förmyndare kan vara sådant, att hvad helst lagen uti ifrågavarande afseende må innehålla, blir dock grannlagenhetens bud det vida öfvervägande; och jemväl detta torde vid lagstiftning icke alldeles böra lemnas utan uppmärksamhet.

I affärer, der fråga icke är om realsäkerhet, bör väl, hädanefter såsom hitintills, förtroendet förnämligast grundas på kännedomen om redbarheten hos den, med hvilken affären uppgöres, och det fall lærer vara sällsynt, då man vid dylika tillfällen fordrar bevis huruvida personen innehar förmynderskap. Omöjligt är det dessutom icke att få veta om någon innehaft förmynderskap, som sedermera upphört, och om derför blifvit behörigen redovisadt; ty sådant är vanligen väl känt i den ort, der förmynderskapet varit förvaltadt.

Den nu föreliggande frågan om en viss preskriptionstid i afseende på förmånsrätt för omyndiges fordran hos förmyndare har äfven varit föremål för uppmärksamhet af Lagkomitéén och Lagberedningen, som föreslagit, att, om den, som myndig blifvit, låtit sin fordran hos förmyndaren inestå längre tid än ett år sedan den genom godkänd eller oklandrad redogörelse, eller genom laga kraft egande dom, stadgad blifvit, upphör förmånsrätten; samt att lag samma skulle vara, der ej tillträdande förmyndare inom lika tid utsökt den omyndiges fordran hos den som förut förmyndare varit. Härmed skulle dock det åsyftade målet ingalunda fullständigt uppnås, enär ingen viss

tid är bestämd för redogörelseräkningens affordrande, eller påföljd för dröjsmål dermed stadgad; och lika litet skulle detta mål vinnas genom hvad motionärerne föreslagit, ty enligt Herr Walbergs förslag vore det för förmånsrättens bibehållande tillfyllest att kraf blifvit anställt inom ett år efter det förmyndarebefattningen upphört, då förmånsrätten således allt sedermera komme att fortfara utan någon inskränkning: och på lika sätt vore, enligt Herr Bergs förslag, förmånsrätten bevarad, blott man icke försummat att inom året genom rättegång fordra redovisning.

Så alldeles utan sammanhang med och inflytande på den förevarande frågan är icke heller den omständighet att Riksdagen hos Kongl. Maj:t gjort framställning om utarbetande af en lag angående vården af omyndigs egendom. Om, såsom föreslaget blifvit, denna vård öfverlemnas åt särskild konstituerad myndighet, uppstår ett i alla afseenden förändradt förhållande mot det nu varande, hvarmedelst de skäl, som nu tala för bibehållande af den till tiden oinskränkta förmånsrätten, kunna komma att förfalla; och någon synnerlig vikt synes ej heller ligga derpå att förändringen, om den än strängt taget må anses öfverensstämmande med en rationel lagstiftnings yttersta fordringar, utan afvaktan på nya bestämmelser i förutnämnda afseende, nu genast införes.

I anledning af hvad nu blifvit anfördt och på de skäl Utskottets förra Utlåtande i öfrigt innehåller, får Utskottet förnya den i samma Utlåtande gjorda hemställan:

»att ifrågavarande motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Stockholm den 4 April 1870.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr von Gegerfelt: »Då begge Kamrarne återförvisat Utskottets Betänkande, tydligen i ändamål att erhålla ett förslag till begränsning af tiden för fortvaron af förmånsrätt för förmyndaremedel efter det förmynderskapet upphört, och då en sådan begränsning, hvilken blifvit af Lagkomitéen och Lagberedningen tillstyrkt, obestridligen är i principielt hänseende riktig, om än den numera är af ringa vikt till

följd af bestämmelsen i 17 Kap. 9 § Handels-balken, sådant detta lagrum lyder i Kongl. Förordningen den 8 Oktober 1861, hvarigenom in-tecknad gäld erhållit o-vilkorlig förmånsrätt framför förmyndaremedel, har jag ansett ett dylikt förslag böra för Riksdagen framläggas; och hemställer jag alltså huruvida Riksdagen skulle vilja för sin del besluta att 17 Kap. 10 § Handels-balken må ega följande lydelse:

Sedan tages omyndigs — — — lika rätt. Har den som myndig blifvit låtit sin fordran hos förmyndare in-estå längre tid än ett år sedan den genom godkänd och oklandrad redogörelse eller genom laga kraft egande dom stadgad blifvit, upphöre denna förmånsrätt. Lag samma vare, der ej tillträdande förmyndare eller målsman inom lika tid utsökt den omyndiges fordran hos den, som förut förmyndare varit».

af Herr *Asplund*, som instämt i åsigten att Utskottet bort i följd af återremissen alternativt framlägga ett förslag till lagförändring i frågan.

af Herr *Ribbing*: »Enligt min uppfattning är Utskottens ställning till Kamrarne närmast jemförlig med komitéers, som af en rådplä-gande och beslutande församling blifvit tillsatta för afgifvande af utlå-tande eller förslag i till dem remitterad fråga. Ledamö-terna i sådana komitéer ega visserligen rätt att afsäga sig förtroendet eller uppdraget, men hafva de emottagit detsamma, så ega de icke rätt att efter eget godt-finnande eller beslut till behandling företaga till dem remitterade ärenden, eller underlåta sådan behandling. Är denna min uppfattning af Utskottens ställning och betydelse till Riksdagen riktig, så följer deraf otvetydigt det förfarande, Utskott hafva att iakttaga vid till dem af Kamrarne remitterade motioner. Första gången en sådan remiss sker, har vederbörande Utskott att yttra sig tillstyrkande — utan eller med modifikation — eller afstyrkande: efter dess öfvertygelse om den i motionen förelagda åtgärdens eller förändringens lämplighet eller olämplighet. Om åter ett af Utskottet afstyrkt förslag blir till detsamma återremitteradt — hvilket rimligtvis endast i det fall kan förekomma, att Kamrarne i och genom diskussionen uttryckt den åsigt, att åtgärd med anledning af förslaget bör vidtagas, men att närmare utredning eller formulering i något afseende varit af nöden; — så eger Utskott ej rätt att stadna vid ett förnyande af sitt afstyrkande, utan, om det ock fortfarande anser i och för sig riktigast, att med anledning af den remitterade motionen intet företages, blir det under nämnda förhållande likväl dess skyldighet att utreda och föreslå hvad det, under den i sådant fall i och med återremissen af Kamrarne uttryckta åsigt, att en åtgärd eller förändring skall beslutas, anser riktigast och bäst böra beslutas, i den riktning, motionen och den vid dess återremitterande förda diskussionen gifva vid handen. Väl heter det i Riksdags-ordningens § 42, att Lag-Utskottet — hvarom här är fråga — skall »meddela utlå-tande» öfver dit hänvisade förslag o. s. v., samt i § 63 i afseende på

fråga, hvaröfver Utskott sig utlätit, att Kamraren eger att »om ämnet anses fordra ytterligare *utredning*, målet till Utskottet återförvisar»: och man skulle kunna tolka sist anförda uttryck så, att, der Utskottets första utlåtande öfver ärendet varit afstyrkande, den ytterligare »utredningen» kunde bestå *antingen* i ett frångående å Utskottets sida af sådant dess först gifna afstyrkande, *eller* äfven, om Utskottet så funne i ett förnyande af samma afstyrkande, blott med ytterligare »utredning» af skälen till detta eller bemötande af de skäl i motsatt syftning, som tilläfventyrs under diskussionen i Kamrarne blifvit anförda. Men att en sådan tolkning af anförda lagrum ej är riktig synes mig framgå af ordalagen i § 53 Regeringsformen, der det heter: »Lagtima Riksdag skall *för ärendernas beredning* tillsätta dessa Utskott: — — —; samt ett Lag-Utskott, att *utarbета* de från Kamrarne remitterade förslag till civil-, kriminal- och kyrkolagarnes förbättring». När en motion i nämnda ämnen, först af Lag-Utskottet afstyrkt, till detsamma återremitteras med uttryck af gillande af dess syftning, innebär det ärende, som sålunda förvisas till Utskottets behandling, ej längre fråga *om* något skall företagas: *att* så i en viss riktning skall ske är af Kamrarne genom återremissen beslutadt, och hvad som lemnas till Utskottets »beredning», eller att af det »utarbета», är, *huru* förändringen eller »förbättringen» i anseende till formulering, ändring af dermed sammanhängande stadganden o. s. v., skall, enligt Utskottets åsigt om det derutinnan lämpligaste, af detsamma föreslås. Denna nu af mig anförda åsigt om Utskotts grundlagsenliga ställning, befogenhet och åliggande i förhållande till Riksdagen är ock af Lag-Utskottet sjelft i ett med det närvarande likartadt fall uttalad och in praxi följd. I sitt Utlåtande vid 1867 års riksdag N:o 68, med anledning af återremiss af ett dess afstyrkande Utlåtande, N:o 38, heter det, sedan Utskottet gifvit en resumé af yttrandena i Kamrarne öfver dess sistnämnda utlåtande och deri omhandlade motion: »till följd af den mening sålunda synes inom Kamrarne gjort sig gällande till förmån för en lagförändring sådan som den, hvarom motionären gjort hemställa, har Utskottet *trott sig hafva till åliggande, att, med åsidosättande af den mening, Utskottet i dess förra Utlåtande i målet uttalade, utarbета ett lagförslag i det syfte motionen angifver*»; — hvarefter i dess Utlåtande ett sådant lagförslag följer. — Att för öfrigt det, om jag så får säga, beroende eller den underordnade ställning i förhållande till Riksdagen, jag på anförda grunder anser Utskotten intaga, ej rimligen kan anses sträcka sig ända derhän, att de förra skulle kunna betraktas skyldiga att utarbета förslag utöfver hvad inom lagliga gränser är möjligt, torde knappt behöfva erinras.

En följd af det härmedst anförda är, att, då båda Kamrarne till Utskottet återremitterat dess Utlåtande N:o 16, afstyrkande afseende på föreslagna ändringar i Handels-balkens Kap. 17, §§ 10 och 11, och remissen åtföljande protokollsutdrag visa, att de talare, som yrkat på samma af Kamrarne sedan beslutade återremiss, yttrat sig för nämnda förändring, Lag-Utskottet, enligt min åsigt, borde hafva utarbetat det

förslag till densamma, det ansett lämpligast, »med åsidosättande af sin förr uttalade mening i ärendet». Att ett tillstyrkande af denna förändring ordagrant sådan, den af motionärerne framställes, eller af Lagberedningen föreslogs, *icke* leder till det af motionärerne åsyftade ändamål, är af Utskottet i dess förevarande Utlåtande nogsam visadt. Skall en bestämd tidsgräns för myndlingens förmänsrätt till utbekommande af hos hans för detta förmyndare innestående fordran vinnas, så är nemligen ej nog, att kraf å denna blifvit gjordt eller redovisning af honom fordrad inom viss tid efter det förmynderskapet upphört; utan dertill fordras, att bestämd tid stadgas *dels* för åtgärders vidtagande till erhållande af räkning öfver förmynderskapet, *dels* för utbekommande af fordran, sedan den genom godkänd räkning eller dom blifvit stadgad.

På grund af det anförda får jag för min del, — med anledning af båda Kamrarnes återremiss af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 16, afstyrkande afseende på de i motionerna N:is 166 och 234 från Andra Kamraren samt de denna återremiss åtföljande utdrag af protokollerna, innehållande den i båda Kamrarne förda diskussion i ämnet — tillstyrka:

att Riksdagen för sin del beslutar, att Kap. 17 § 10 Handelsbalken skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Sedan tages omyndigs fordran hos föräldrar eller förmyndare ut. Äro förmynderskap flera; ege de omyndige sinsemellan lika rätt.

Har den, som myndig blifvit, ej erhållit slutlig räkning öfver förmynderskapet, och försummar han att inom ett år derefter stämma om utbekommande af sådan räkning, eller låter han sin fordran innestå längre tid, än ett år, sedan den, genom oklandrad eller eljest godkänd räkning, eller genom dom, som vunnit laga kraft, stadgad blifvit; upphöre den förmänsrätt nu sagd är. Lag samma vare, der ej tillträdande förmyndare eller målsman, inom lika tid, räknad i förra hänseendet från den dag, då han förmynderskapet eller målsmanskapet öfvertog, stämmer om utbekommande af räkning och utsöker den omyndiges fordran hos den, som förut förmyndare varit».

af Herr *Kolmodin*, som förklarar sig instämma med Herr von Gegerfelt.

Herr Grefve *Mörner* har begärt få antecknadt, det han ej öfvervarit ärendets behandling hos Utskottet.